

tosti s tímto přepadením. Jde ještě o další: o potírání těch, kteří u nás fašismus vyvolali. V tom se shodují vládní strany a ministerská rada již jednala o této věci a vzala na vědomí zprávy ministra vnitra a národní obrany o dalších opatřeních, jimiž má být čeleno rozkladné činnosti všech státu nepřátelských organizací. Rychlý a energický postup přijme republikánsky a demokraticky smýšlející veřejnost jen s uspokojením.

Na německé straně došlo k smíru mezi hakenkreuzlery a německými nacionály. Na schůzi v Podmoklech podali si ruku německý nacionál, posl. Schollich a německý národní socialista posl. Knirsch, čímž uzavřeli hradní mír. Jest to zjevná odezva událostí v Německu, reflex harzburské fronty. Tím byl likvidován útok posl. Hassolda na německé národní socialisty pro jejich náhlý obrat k „loyálnosti“, při čemž si hakenkreuzleři pospíšili tvářit se znovu radikálně, když nyní jest v Německu u moci Hitler, jehož se odříkali, když cítili, že imunitní záležitost jejich poslanců se chýlí ke konci. K tomu také došlo. Imunitní výbor posl. vydal 4 hakenkreuzlerské poslance, Krebse, Schuberta, Junga a Kaspera. O vydání posl. Knirsche bude rozhodnuto, až trestní soud doplní soudní řízení. Německé strany vládní se schůze neúčastnily, využívajíce tak ujednání v koalici, že v této věci neplatí závazek koaliční jednoty. Je přirozeno, že rozhodnutí imunitního výboru vyvolalo veliký ohlas. Německá opozice vytýká vládním německým stranám, že se spokojily s pouhou absencí, že se nepostavily energicky za ty, kteří měli být vydáni; na druhé straně některé české strany jsou rozladěny postupem německých stran aktivistických. Tolik je jisto, že německé vládní strany si svým nerozhodným a rozpačitým postupem neposloužily. Daly tím jen novou zbraň do rukou německé opozice, která nahání vodu na hakenkreuzlerské mlýny.

Tuka žádal, aby byl předčasně podmíněčně propuštěn na svobodu. Jeho žádost byla jako neodůvodněná odmítnuta.

Ludáci připravují akci k osamostatnění slovenského Orla.

Maďarské opoziční strany usilují o vytvoření jednotné fronty se slovenskými autonomisty, domnívajíce se, že stačí jako pojítka odpor proti Dérerovým školským reformním plánům. Předseda maďarské křesť. sociální strany Esterházy ve Spiši dožadoval se autonomie, a vyzýval Slováky k dorozumění se spišskými Němci a Maďary.

V podkarpatsko-ruském svazu maďarských opozičních stran jest neklid a velká nespokojenost se senátorem Korláthem, který pravděpodobně se bude musiti vzdáti předsednické funkce svazu.

V. Gutwirth.

B. ZAHRANIČNÍ.

Příchod Hitlerův. — Po Paul-Boncourovi Daladier. — Přípravy k anglo-americkému jednání o dluzích. — Diskuse o francouzském plánu. — Redakce zprávy Společnosti národů o Mandžusku. — Hirtenberská aféra. — Vzpoury v Holandské Indii.

Říšský prezident Hindenburg odmítl neočekávaně dáti generálu Schleicherovi mandát k rozpuštění říšského sněmu, ač před tím poskytl tohoto práva dvakrát Papenovi. Bylo zřejmo, že náčelník říšské obrany nezískal nikdy do té míry důvěru prezidentovu, jako jí měl Papen a snad mu Hindenburg i přímo zazlíval, že přispěl k Papenovu pádu v prosinci minulého roku. Také Papen sám patrně Schleicherovi jeho „zradu“ nikdy neodpustil a tak stal se strůjcem odvážné kombinace, která beznadějný pokus Schleicherův

vystřídala. „Sociální generál“ chtěl obnoviti pokud možno parlamentarismus a dostati se do styku s co nejširšími vrstvami národa, na který hleděl jako na nedílný celek. Nechtěl nikoho vylučovat, nechtěl Německo rozbít na pravé a nepravé, na vlastence a marxisty. K tomu potřeboval spolupráce aspoň jedné části Hitlerovců, zatlačených do defensivy a vydaných vnitřním rozporům. Pomocná ruka německých nacionalů zadržela však Hitlera na šikmé ploše, na níž se octl po volbách ze 6. listopadu. Junkeři, kteří tak dlouho zabraňovali Hitlerovi v přístupu k moci a nechtěli jej uznat než jako vůdce svého vlastního pomocného sboru, odhodlali se nyní voliti menší zlo: udělat pokus s fašismem, kontrolovaným vlastní spoluúčastí. Patrně již na schůzce v Kolíně nad Rýnem bylo mezi Papenem a Hitlerem smluveno, že příští vláda bude postavena pod jeho vedení, ale německým nacionalům (a prezidentu Hindenburgovi) že bude vyhrazeno místo u všech hlavních pák státního aparátu. Schleicher sám vida nezbytí, doporučil říšskému prezidentovi povolati Hitlera jako jediného, kdo může obnoviti většinu v říšském sněmu. Noví spojenci byli však rozhodnuti zůstat mezi sebou a nepokusili se vůbec vážně o zjednání majority přibráním obou katolických frakcí středu. Němečtí katolíci byli vždy ochotni sjednati kompromis s národním socialismem, kladli jen podmínky, které až do této chvíle byly i s nejvyššího místa ve státě stále uváděny jako neodbytné: zachování legality a ústavnosti. Po odstoupení Schleicherově ustavil se ihned kabinet národně-socialisticko-nacionalní a jen dodatečně, pro forma, vstoupilo se ve styk s katolíky, jichž podmínky se však vůbec nediskutovaly. V nové vládě dostal Hitler konečně úřad kancléře, ale nikoli jako chef vlády presidiální, tím méně jako diktátor. Musil složití předepsaný slib a prezident vyhradil si právo propustiti jej znovu, kdyby se mu nepodařilo splniti předepsaný úkol. Místo vicekancléře zaujal šl. Papen, ministerstvo vnitra vůdce národně-socialistické frakce v říšském sněmu Frick. Dosavadní předseda říšského sněmu Göring stal se ministrem letectví, ale současně komisařským ministrem vnitra v Prusku. Tím octla se v rukou Hitlerovců pruská státní policie, jeden z nejdůležitějších aparátů veřejné moci v Německu. Za to říšská obrana dostala v čelo znovu generála, šl. Blomberga, který má zaručiti i nadále její povýšenost a neutralitu. Hospodářská diktatura dána do rukou vůdci strany nacionalní Hugenbergovi, tím způsobem, že u něho soustředěny kompetence jak ministerstva hospodářství, tak ministerstva zemědělství. V tomto složení neměla vláda vyhlídky na většinu v říšském sněmu, ale nesvolala jej vůbec, nýbrž vypsala nové volby na 5. březen t. r. Očekává patrně, že se jí podaří strhnouti většinu na sebe, a zejména Hitlerovci sní již opět o dosažení svých jednapadesáti procent. Jde tu tedy vlastně o tajný boj mezi konservativním a socialistickým křídlem nacionalistické vlády. Hugenberg a Papen nemohou nikdy spoléhati na populární oporu, a apel na široké vrstvy může jim přinést jen oslabení jejich posic. Národní socialisti naproti tomu domnívají se, že mohou dostati od voličstva podpis směnky in bianco a v tomto smyslu vyzněl také volební projev Hitlerův. Požádal o důvěru na čtyři roky, aniž udal konkrétní program a prostředky, jimiž chce obrody dosáhnouti. Prozatím soustřeďuje se vláda na potření společného vnitřního nepřítele, jímž jest socialismus a liberalismus. Německé katolictví bude se podle představ vládnoucí vrstvy musit přizpůsobit. Je nebezpečí, že pod titulem boje proti komunismu budou vyvráceny všechny občanské svobody a celá organizace dělnická, nejen politická, nýbrž i odborová. Nejasný program národního socialismu připouští náplň reakčními ideami a tendencemi velkokapitalismu, represento-

vaného Hugenbergem. Na druhé straně přítomnost Papenova nasvědčuje postupnému provedení také reformních plánů ústavních, které neznamenají koneckonců nic jiného, než návrat k monarchii a státu autoritářskému. Naproti tomu při pokračujícím zhoršování hospodářských poměrů je tu nebezpečí náhlého překlónění se německého fašismu k tendencím socialistickým, jež jsou v jeho řadách stále živé, po případě k dobrodružnému pokusu o soustředění všech národních energií proti nepříteli zahraničnímu, na nějž by se mohla svést vina za národní bídu. Na každý způsob stane se 5. březen kritickým datem pro nejbližší budoucnost Německa. Vláda postarala se, aby téhož dne byly provedeny volby nejen do říšského sněmu, nýbrž i do sněmu pruského a aby se rychle obnovila všechna veřejná zastupitelstva, až do poslední obce. Hitler byl vždycky mistrem v agitaci a demagogii a dovede kout železo, dokud je žhavé. Je také těžko si představit, že by březnové volby konaly se ještě přibližně v těch podmínkách, jako patero velikých voleb předcházejících, tisková svoboda i svoboda shromažďovací byly bezohledně omezeny a populární teror se volně uplatňuje. Cesta legality byla také už zřejmě opuštěna tím, že na místo ministerského předsedy pruského Brauna, který na základě rozsudku lipského státního soudu vykonával zákonné reprezentační funkce pruské vlády ve všech veřejnoprávních institucích byl pouhým nouzovým nařízením říšského presidenta dosazen šl. Papen jako náčelník pruské vlády komisařské, čímž dosaženo většiny v trojčlenném kolegiu, rozhodujícím o rozpuštění pruského sněmu. Za těchto poměrů lze pochybovati, zda by i negativní výsledek voleb pro nynější režim znamenal jeho odstoupení. Národní socialisté prohlašují otevřeně, že na žádný způsob dosažené posice již nevydají a byla by tudíž v takovém případě pravděpodobnější krise říšského presidenta nežli krise říšské vlády.

Vláda Paul-Boncourova ztroskotala na finančním problému, když se pokoušela uhradit schodek, vypočtený ministrem financí Chéronem na 10 miliard franků, jednak snížením platů státních zaměstnanců, jednak zvýšením některých daní. Sociální demokraci vládu podporující, odmítli na této cestě jíti s sebou a pokus ministerského předsedy dosáhnouti dohody se syndikáty státních zaměstnanců nejenže neměl žádných vyhlídek, nýbrž vyvolal i protesty senátu pravicových stran a některých kruhů veřejnosti. Ačkoliv ministr Chéron se uskrovnil ve svých nárocích do krajnosti, byl vládní návrh finančního zákona zamítnut hlasy spojené oposice z prava i leva. Poněvadž krise byla vyvolána odpadnutím socialistů, nemohla podle tradic francouzského parlamentu býti řešena jinak, nežli zase levicově. Pravice byla také posledními volbami postavena ve sněmovně do beznadějně menšiny. Strana radikální a jí příbuzné frakce musí tvořit osu každé vlády a potřebují k většině nezbytně hlasy sociálních demokratů, nebo by musily zajít od podporu až ke krajní pravici, což od nich sotva lze očekávat. Proto nástupcem Paul-Boncurovým, který nebyl příslušníkem žádné strany, když opustil sociální demokracii, stal se vůdce radikální frakce Daladier. Jeho kabinet neliší se valně od vlády předcházející, poněvadž ani jemu se nepodařilo získati socialisty pro přímou a odpovědnou účast koaliční. Směr, usilující o spolupráci s vládou, zůstává ve francouzské sociální demokracii stále v menšině a také nové svolané zastupitelstvo strany tuto taktiku potvrdilo. Sociální demokraci odmítli nabídnutých pět křesel a druhé místo ve vládě a zůstali při pouhé hlasovací podpoře na výpověď od případu k případu. V kabinetu Daladierově je Paul-Boncour ministrem zahraničních věcí a státní sekretář Pierre Cot převzal úřad ministra letectví.

Podstatnou změnou je pouze povolání dvou vynikajících hospodářských a finančních politiků na místo Chéronovo. Bonnet stal se ministrem financí a Lamoureux převzal obnovené ministerstvo rozpočtu. Tím je naznačeno, že v problému státních financí vězí dnes těžisko, až dosud nelze však vidět, jak oba nástupci Chéronovi vyvážnou z jeho nesnází. Pouhé skromnější vypočítávání schodků a hledání nouzových přechodných výpomocí nemůže přinést trvalou nápravu, i kdyby se podařilo přimět socialisty k odhlasování takto sestaveného rozpočtu. Ve Francii počíná se diskutovati vážně základní změna režimu, ježto málo trvanlivé levicové kabinetu a nesoudržná levicová většina nezdají se býti náležitou zárukou bezpečnosti státu v nynějších choulostivých dobách, jak vzhledem k hospodářství, tak vzhledem k choulostivým mezinárodně-politickým otázkám, jichž řešení vyžaduje cílevědomého a pevného programového postupu. Proto uvažuje se již nejen o národním soustředění v parlamentě, nýbrž přímo o rozpuštění sněmovny, které by tomuto soustředění teprve poskytlo řádný základ a činí se i dalekosáhlé návrhy na revisi ústavy.

Po dohodě obou amerických presidentů Hoovera a Roosevelta byla vyžvána britská vláda jakož i vlády všech států, které splátku 15. prosince zaplatily, k zahájení jednání o novou úpravu placení válečných dluhů. Přitom bylo dáno na srozuměnou, že Amerika pomýšlí jen na jisté úlevy v redukci splátek, zejména změnou úrokových sazeb, ale i to jen dle míry platební schopnosti jednotlivých dlužníků a za určité protihodnoty v obchodní politice. Pokud jde o Anglii mají tu Američani na mysli zejména návratku zlatému standardu, neboť zlevnění libry poškozují silně americkou schopnost konkurence proti anglickému zboží, a celní úlevy změnou některých ottawských ujednání. Britský ministr pokladu Neville Chamberlain pospíšil si však ihned veřejným projevem zjednat jasně o tom, že Anglie nemůže prodávat případné slevy na dluzích za ústupky tohoto rázu, zejména ne vracet se ku zlatému standardu, dokud není pro to náležitých podmínek nejen národních, nýbrž i mezinárodních, k nimž patří právě také definitivní a plně uspokojivé rozřešení otázky válečných platů a to jak pro reparace, tak pro spojenecké dluhy. Ujednání lausanneské musí zůstatí hřebem situace, jednání nesmí se rozpadnouti na řadu drobných obchůdků, které by nic nespřavily. Za těchto okolností není jednání anglo-americké příliš slibné a president Roosevelt, až se s úřadem ujme své odpovědnosti, bude se musit rozhodnouti, zda chce spolupracovati s Evropou na podkladě rovných práv a společných nezbytností, či zda chce dopustit novou americkou izolaci.

Hlavní výbor odzbrojovací konference skončil generální rozpravu o francouzském „konstruktivním plánu“ odzbrojení a bezpečnosti. Jestli již předem bylo málo naděje, že koncepce tak smělá a dalekosáhlá bude se moci v nynější mezinárodní situaci uplatnit, potvrdily názory zástupci jednotlivých mocí zde přednesené, že opravdu nejen konference odzbrojovací, nýbrž celá dosavadní soustava a metoda mezinárodní politiky ocitají se v osudné krizi. Francouzský plán zakládá se, jak známo, na myšlence světové kooperace na organizaci míru, ježto jen tak lze také realizovat všeobecnou reglementaci zbrojení. Přitom braly se zcela realisticky v úvahu možnosti jednotlivých národů, dané různostmi historického vývoje, ústavního zřízení a zeměpisné polohy, takže od národů anglosaských nežádalo se nic jiného, nežli přesná interpretace a důsledné provádění paktů, z jejich iniciativy přijatých a podepsaných. Zatím co Amerika prožívá jisté bezvládí a zaměstnává se plně vlastními starostmi

vnitřními, po případě tichomořskými, uchyluje se Anglie znovu do své chladné rezervy, neboť stanovila si zásadou, že bez Ameriky nebude se na mezinárodním kolbišti pohybovat. Její zástupce prohlásil v Ženevě s veškerou určitostí, že Anglie nemůže jíti dále než dosud šla přijetím paktu Společnosti národů a úmluvy locarnské, což znamená však prakticky, že není ochotna tyto své závazky utužovat a precisovat. Ponechává plnou odpovědnost z bezpečnosti v Evropě jen státům kontinentálním samotným, jichž vzájemný poměr je však právě problémem. Přitom chtěla by Anglie, aby se přikročilo skutečně k technickému provádění omezování a snižování výzbroje. V tomto smyslu vychází vstřícně německé snaze po rovnoprávnosti. Itálie podporuje tutěž politiku, ježto tím se přibližuje rovněž své snaze o paritu s Francií. Italové nejsou nakloněni politickému jednání a spolupráci s Francií, dokud nedojde k úplnému vyjasnění o politickém postupu, který chápe jako vymezení mocenských sfér. Německý delegát, na nějž se již hledí jako na reprezentanta Hitlerova, ohlásil přitom, že Německo se nespokojí nějakým shrnutím dosavadních nedostatečných výsledků a nepřipustí žádné zakrývání nezdaru konference v podstatných věcech. Tím se čelí návrhu, který v Ženevě přednesl zejména zástupce Polska, požadující, aby se upustilo od velikých politických plánů — a tudíž i od podstatného odzbrojení, a konference se spokojila výhradně vyloučením závodů ve zbrojení. Čsl. min. zahraničních věcí dr. Beneš pokouší se rovněž zachrániti konferenci etapovým řešením, které ostatně předvídal od počátku a snaží se udržeti možnost další práce zaznamenáním aspoň určitých zásadních výsledků a ustavením výboru, který by problém dále sledoval. Netají si však, že nepodaří-li se uskutečniti tuto koncepci, nezbude nic jiného, nežli spoléhati na spolupráci států si blízkých, které by uskutečnily jakousi dobrovolnou zárukou organizaci, lišící se od starých aliancí svou všeobecnou přístupností a sankcí Společnosti národů.

Malá dohoda snaží se přivésti ve Společnosti národů na pořad důkladné vyšetření poměrů, které osvětlila tak zv. aféra hirtenberská. Indiskrecí se strany rakouských sociálních demokratů dověděl se svět, že přes rakouské území pašuje se do Maďarska a snad také na podporu separatistických snah do Chorvatska množství zbraní italského původu. Na intervenci diplomatických zástupců Francie a Anglie dala vláda Dollfussova jen vyhýbavou odpověď, v níž lze postrádati zejména ujištění, že zbraně, do Rakouska dopravené, za účelem opravy, budou vráceny veronské firmě, která figuruje jako jejich dodavatel. Státy Malé dohody jsou rozhodnuty dostati po té stránce pevné záruky, ježto jinak znamenalo by to trpět nejen formální porušování mírových smluv, nýbrž přímou spoluvinu určitých rakouských živlů nebo i vlády samé na ohrožování míru a pořádku ve střední Evropě. Vlády britská a francouzská snaží se zabrániti tak choulostivé diskusi a slibují, že budou aféru sledovati až do důsledků, čímž se oficiálnímu zákroku Československa, Jugoslavia a Rumunska prozatím předešlo.

Devatenáctičlenný výbor, jemuž bylo svěřeno sledování aféry manžuské na cestě smírčí, dospěl ku přesvědčení, že jeho úsilí nemá vyhlídek a že tudíž nezbyvá, nežli doporučiti mimořádnému Shromáždění Společnosti národů, aby přijalo zprávu, ve které budou konstatovány zjištěné skutečnosti a marnost mnohaměsíčních námah o zjednání smíru mezi oběma stranami a formulována zároveň doporučení členům Společnosti národů i hlavním interesovaným mocnostem, jak se v této

věci dále zachovati. Některé velmoci, spojené s Japonskem dlouhým přátelstvím, zejména Anglie, snaží se ze všech sil zabránití otevřené roztržce mezi Japonskem a Společností národů, kterou by zřejmé odsouzení japonského postupu vůči Číně musilo mít nezbytně za následek. Naproti tomu zástupci malých států, které vidí ve Společnosti národů a v existenci určitého mezinárodního právního řádu záštitu své vlastní bezpečnosti, trvají na přísném uplatnění paktem předepsané procedury. I když proti Japonsku nebude užito sankcí, k nimž bylo by třeba ochoty hlavních námořních mocí, je třeba aspoň zřetelně stanovití vinu a zabránití tomu, aby násilím vytvořené skutečnosti nenabývaly moci práva. Na tomto stanovisku setkávají se také se Spojenými státy severoamerickými a lze pro ně získati i sovětské Rusko. Vláda japonská právě proto odmítla také poslední návrhy ženevské na vytvoření užší konciliační komise za účasti Ameriky a Ruska. Redakce doporučení závěrečné zprávy pro mimořádné Shromáždění je hotova, třebaže se hledí poskytnouti ještě všechny možnosti kompromisu v posledním okamžiku.

Vzpouřa na holandském křižníku „Zeven Provinciën“ obrátila pozornost celého světa na nebezpečnou situaci v Holandské Indii, která ovšem není teprve včerejšího data. Nejsou to také jen obtíže vlády haagské. Francie má ve své Indočíně a Anglie v Burmě a v Přední Indii obtíže zcela obdobné. Není pochyby, že máme co činit s hlubokým vřením v celé Asii, které je vyvoláno nejen agitací Moskvy, nýbrž nezbytným procesem probouzení dosud zůstávajících východních ras. Administrativa na velikých ostrovech sumských není však patrně také na výši doby, mohly-li se udát tak povážlivé zjevy porušení kázně v posádkách i na válečném loďstvu. Již koncem ledna došlo na křižníku „Java“ k podobné vzpouře jako nyní na „Zeven Provinciën“. Poslední případ vyvolal však rozruch zejména tím, že se tu ukázalo, že i domorodci jsou schopni ovládat a řídit složitý mechanismus moderní válečné lodi. Evropské důstojnictvo bylo vzpourou překvapeno, zatím co kapitán sám s částí evropské posádky byl na pevnině. Koncentrací ostatních pohotových námořních sil a zejména použitím bombardovacích letadel podařilo se vzpouře dosti rychle likvidovat, ale její ohlas bude se ještě dlouho šířit archipelem a ještě dále.

Dr. R. Procházka.

LITERATURA.

ANDRÉ SIEGFRIED: DNEŠNÍ FRANCIE. (Knihovna Výhledy sv. 13., nákladem Melantricha v Praze 1932, 136 stran za Kč 33.—.)

Po „Dnešní Anglii“ a „Dnešní Americe“ jest k nám více než s dvouletým zpožděním uvedena Siegfriedova „Dnešní Francie“ v překladu Fr. Sedláčka. Ačkoli autor ještě před válkou věnoval pozornost francouzskému politickému životu, čehož dokladem jest jeho monografie „Politický obraz západní Francie“, teprve poválečný pobyt v anglosaských zemích dal vznik syntetickému obrazu francouzské politiky, jehož původní formou byla serie přednášek na Politickém institutu ve Williamstowu, Massachusetts, USA. Tak si vysvětlíme, že kniha má ráz srovnání dvou kultur, anglosaské a latinské, při čemž jest zároveň jakousi apologií francouzského ducha. Proti pozitivnímu a hromadně smýšlejícímu anglosaskému principu jeví se duch francouzský naprosto individualistický, až k negativismu a politické roztržtosti. Siegfried staví svou knihu na mnohem širší základ, než by nasvědčoval název francouzského vydání: „Obraz francouzských politických